

เลขที่.....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก ระดับ []ประถม [✓]มัธยม []อุดม

วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

	ยสฺส ปาปํ กตํ กมฺมํ กุสเลน ปิถียติ
	โสม โลก ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโต ว จนฺติมา.
	ผู้ใดทำกรรมชั่วแล้ว ละเสียได้ด้วยกรรมดี ผู้นั้นย่อมยัง
	โลกนี้ให้สว่าง เหมือนพระจันทร์พ้นจากเมฆหมอกฉะนั้น
	บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น
	แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป
	ดำเนินความว่า ผู้ใดทำกรรมชั่วแล้ว ละเสียได้ด้วยกรรมดี พระพุทธศาสนาสอนให้เข้าใจ
	ในกรรมนั้น ไม่ได้สอนให้คนกลัวกรรม เป็นทาสกรรม หรืออยู่ใต้อำนาจกรรม แต่สอนให้รู้จักกรรม ให้
	ควบคุมกรรมของตนในปัจจุบัน คนมีอำนาจเหนือกรรมอาจควบคุมกรรมตนได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่า
	จะต้องควบคุมจิตเจตนาของตนได้ด้วย โดยตั้งมั่นแน่วแน่อยูในธรรม เช่น เมตตา สติ ปัญญา เป็นต้น
	อันเป็นส่วนจิต และศีลอันหมายถึงตั้งเจตนาเว้นการที่ควรเว้น ทำการที่ควรทำให้ชอบเขตอันควร ผู้นั้น
	ย่อมยังโลกนี้ให้สว่าง เหมือนพระจันทร์พ้นจากเมฆหมอกฉะนั้น ทางพระพุทธศาสนา สอนให้ทุกๆ คน
	พิจารณาหลักกรรมเนื่องๆ เพื่อเป็นผู้ไม่ประมาท พยายามละกรรมชั่ว ประกอบแต่กรรมดี ไม่เช่นนั้น
	แล้วก็ไม่มีความจะรักษาโรคทางใจได้เลย แม้พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจะเป็นโอสถรักษาโรค
	ทางใจของผู้ที่ไม่ยอมรับรู้ว่ามีโรคนั้นก็คือผู้ไม่ยอมรักการรักษา ไม่ยอมรับโอสถของพระองค์
	เขาย่อมเป็นคนทำบาปอันน่าสงสารตลอดไป トラบเทาที่บาปยังไมไผล คนเขลายังเขาใจว่ามีรสหวาน
	แต่บาปให้ผลเมื่อใด คนเขลาย่อมประสบทุกข์เมื่อนั้น คนเช่นนี้พึงย้อนดูตนเองไม่เป็นโรคทางใจอยู่

	สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า
	ยถาจิ กิจจํ ตทปวิหัง อกิจจํ ปน กยิริติ
	อุณนพานํ ปมตตานํ เตสํ วฑฺฒนติ อาสวา.
	คนทอดทิ้งกิจที่ควรทำ ไปทำกิจที่ไม่ควรทำ
	เมื่อเขาถือตัว มัวประมาท อาสวะย่อมเจริญ
	อธิบายความว่า คนเราไม่ควรทอดทิ้งกิจที่ควรทำ แล้วไปทำกิจที่ไม่ควรทำ เมื่อเขาถือตัวถือตน มัว
	เมาประมาทอยู่นั้น อาสวะกิเลสทั้งหลายย่อมเจริญ จงโปรดเห็นคุณค่ากิจที่ควรทำโดยเริ่มต้นจากที่สิ่งที่อยู่เบื้อง
	หน้าคนที่ดูนั้นๆ สิ่งของที่ดูธรรมดาๆ การงานที่ดูเหมือนไม่มีอะไรทุกอย่างมีคุณค่าในตัวเสมอเราจะเริ่มรู้คุณค่า
	เมื่อขาดสิ่งเหล่านั้นหรือผ่านกาลเวลาไปอย่าให้โอกาสดีๆ สิ่งดีๆ คนดีๆ ที่เข้ามาหลุดลอยไปดูแลเอาใจใส่กันและ
	กันให้ดี โปรดจำไว้ สิ่งที่อยู่เบื้องหน้าเรา คือ เรื่องจริง คนจริง ของจริงโปรดเห็นคุณค่าสิ่งเหล่านี้จริงๆ และทำสิ่งที่
	ควรทำโดยเร็วจะได้ไม่เสียใจอยากย้อนเวลากลับมาเริ่มต้นใหม่อย่าใส่ใจสิ่งที่อยู่ไกลเกินไป อย่าทอดทิ้งสิ่งที่ควร
	ทำอย่าเสียเวลากับสิ่งที่ไม่ควรทำอย่าละเลยหน้าที่หลัก อย่าดูเบาเรื่องสำคัญอย่าถือตัวมัวประมาท เมื่อพลั้ง
	พลาดรีบแก้ไขจะเชื่อว่าเป็นผู้มีแต่ความเจริญ การทำหน้าที่ให้สมบูรณ์นั้นแหละ คือการทำกิจที่ควรทำ ส่วนการ
	ทอดทิ้งหน้าที่ เป็นการละทิ้งสิ่งที่ควรทำการไปก้าวก่ายหน้าที่ของผู้อื่น พุดพลา่มาถึงกิจอันมิใช่หน้าที่ แสหาโทษ
	ของผู้อื่น ในบุคคลอันไม่ได้เกี่ยวข้องอยู่ในความรับผิดชอบของตน เป็นต้น คือคนที่ทำหน้าที่อย่างดีที่สุดตาม
	ฐานะที่ตนเป็นส่วนผู้ใดปรารภกายคตาสติอยู่เนืองนิตย์ ทำติดต่อกในสิ่งที่ควรทำ ไม่ทำในสิ่งที่ไม่ควรทำ มีสติ-
	สัมปชัญญะอยู่เสมอ อาสวะของท่านเหล่านั้นย่อมตั้งอยู่ไม่ได้ กายคตาสติ คือสติอันเป็นไปในกาย พิจารณากาย
	ว่าเป็นของไม่งาม โสโครก เป็นที่ตั้งที่รองรับสิ่งปฏิกูลนานาประการ การเจริญกายคตาสติเป็นอุบายบรรเทา
	ราคะ โทสะ และโมหะ และให้ราคะ โทสะ โมหะ ลื่นไปในที่สุด ได้เสวยอมตรสแห่งความสงบ ที่พ้นทุกข์ได้จริง

	สมดังสุภาชิตที่มาในขุททกนิกาย เถรคาถา วา
	ชีวเตวาป สบฺปญฺโญ อป วิตฺตปริกฺขยา
	ปญฺญาย จ อลาเภณ วิตฺตวาป น ชีวติ.
	ถึงสิ้นทรัพย์ ผู้มีปัญญา ก็เป็นอย่างใด แต่
	อับปัญญา แมมีทรัพย์ ก็เป็นอย่างไม่ได้
	อธิบายความว่า ปัญญา คือความรอบรู้ซึ่งเกิดจากการเรียนและการคิดในทางพระพุทธศาสนาที่มา
	ของปัญญามี ๓ อย่าง ได้แก่ ๑) ปัญญาที่เกิดจากการคิด ๒)ปัญญาที่เกิดจากการฟัง ๓) ปัญญาที่เกิดจากการฝึก
	อบรมลงมือปฏิบัติ ส่วนผู้มีปัญญาทางพระพุทธศาสนาต้องมีคุณธรรมบางประการด้วย เช่น ต้องมีสติความระลึก
	ใด และต้องมีสัมปชัญญะความรู้ตัว จึงจะสามารถวินิจฉัยหรือไตรตรองสิ่งที่ตนได้ยินได้ฟังมาแล้ว ผู้ใดมีปัญญาผู้
	นั้นย่อมเลือกประกอบแต่กรรมดีนั้นย่อมเลือกประกอบแต่กรรมดีในสิ่งที่ตนมีจึงไม่ห่างไกลจากความสุข ของทุก
	ชีวิต ความสุขอันไพบุลย ตามนัยแห่งการสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นหมายถึงพระนิพพาน ผู้มีปัญญา
	ย่อมแลเห็นวาทาทำความเพียรโดยละสุขเล็ก ๆ นอย ๆ อันเกิดจากตา หู จมูก ลิ้น กาย เพื่อคาดหวังเอาสุขแห่ง
	พระนิพพานนั้นย่อมประเสริฐกว่า แต่สำหรับปุถุชนทั่ว ๆ ไป มีนักเรียนระดับมัธยมเปนตน ความสุขอันไพบุลยก็
	นาจะหมายถึงการประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งความรู้หรือความรู้ทั่ว ทางพุทธศาสนาผู้มีปัญญา
	หมายถึงผู้มีความรู้ด้านภาษาหรือวิชาใดๆ ในทางโลก แต่หมายถึงผู้จักผิดชอบชั่วดี รู้ถึงเหตุแห่งความเสื่อม
	หรือความเจริญ ผู้มีปัญญาย่อมมีความสันโดษคือมีความยินดีพอใจในสิ่งที่ตนมี นอกจากนี้ ผู้มีปัญญา
	ย่อมมีธรรมะที่ เรียกว่าทิฏฐธัมมกัตถะประโยชน์ ได้แก่ ขันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตรและใช้ชีวิต
	พอเพียง นี่คื่สิ่งที่ จะยืนยันว่าทำไมผู้มีปัญญาจึงจะมีความสุขแม้ไร้ซึ่งทรัพย์ ซึ่งถาคาดหวังว่าจะได้
	รับทรัพย์ รับความสุขอันไพบุลยแบบปุถุชน พึงลดการเสพสื้อใช้เขียลไม่ไห่มากเกินไปจนลื้มการเรียน

[illegible]

	สมดังสุภาชิตที่มาใน สุดตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ว่า
	ยาทิสํ วปะเต พืซํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ
	กल्याณการี กल्याณํ ปาปการี จ ปาปกํ
	บุคคลหว่านพืซเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น
	ผู้ทำกรรมดี ย่อมได้ผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้ผลชั่ว.
	อธิบายความว่า ขาวนา เมื่อฤดูทำน่าย่อมไถและหว่านข้าวลงในนา เพราะมีน้ำหรือฝนตกต้องตาม
	ฤดูกาล ข้าวที่หว่านไว้ก็เจริญงอกงามและออกรวง ฉนั้นใดผู้กระทำความดี คือกุศลธรรม ๓ อย่าง มี๑. อโณกะ
	ไม่욕ได้ของผู้อื่นมาเป็นของตนเองในทางมิชอบ ๒. อโทสะ ความไม่คิดประทุษร้ายผู้อื่น หรือการกระทำให้
	ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ๓. อโมหะ ไม่หลงมกมาย คือ เชื่อโดยความถูกต้อง เมื่อกระทำความดีตามที่กล่าวแล้ว
	ผู้นั้นย่อมได้รับผลดี คือไม่ต้องกลัวเดือดร้อน เพราะกรรมที่ตนกระทำไว้ดี ผลที่ได้รับ คือความสุข ความสบาย
	และมีสุคติ เป็นเบื้องหน้า แต่ผู้ที่กระทำความชั่ว คือ กรรมลามก หรือบาปกรรม เขาได้รับผลชั่วตามที่ได้
	ประกอบกรรมทำชั่ว เป็นความทุกข์ความเดือดร้อนในโลกนี้ แม้ละจากโลกนี้แล้งก็ประสบกับความเร่าร้อนใน
	อบายในสัมปรายภพต่อไป กรรมปัจจุบันเป็นกรรมดี ก็จะส่งเสริมกำลังของกรรมดีในอดีต ที่กำลังวังติดตามผู้ทำ
	อยู่ให้สามารถส่งผลดีให้ปรากฏทันตาเห็น กรรมปัจจุบันเป็นกรรมไม่ดีก็จะส่งเสริมกำลังของกรรมไม่ดีในอดีต
	ที่กำลังวังติดตามผู้ทำอยู่ให้สามารถส่งผลไม่ดีให้ปรากฏทันตาเห็น ถ้า เชื่อ ถ้ากลัวนักหนา ว่าบ้านเมืองของเรา
	จะเกิดมหันตภัยกัน เราเองได้พบได้เห็น ได้รับผลร้ายแรง แห่งมหันตภัยอันน่าสะพรึงกลัวนั้นด้วย ก็ขอให้เชื่อว่า
	มีทางเดียวที่จะรอดพ้น คือต้องพร้อมเพรียงกันประกอบกระทำกรรมดีที่ยิ่งใหญ่ ให้เต็มสติปัญญาความสามารถ
	ถ้าเราเกิดความสงสัยว่ากรรมดีกรรมชั่วที่ทำไปแล้วอยู่ที่ไหน จะลองเปรียบเทียบจากอุปมาของพระพุทธองค์ที่
	ตรัสไว้ สมมติว่า ขาวนาปลูกข้าวสาธิตันหนึ่งตันข้าวสาธิตก็ค่อยๆ เจริญเติบโตขึ้นจวบถึงวันเก็บเกี่ยวข้าวของมัน

	สมดังสุภาชิตที่มาใน สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ว่า
	โย จ วสสสฺสํ ชีเว ทุปฺปญฺโญ อสมาทิโต
	เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย ปญฺญวนตสฺส ฌายีโน.
	ผู้ใดมีปัญญาทราวม มีใจไม่มั่นคง พังเป็นอยู่ตั้งร้อยปี
	ส่วนผู้มีปัญญาเพ่งพินิจ มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ดีกว่า.
	อธิบายความว่า ผู้ใดมีปัญญาทราวม มีใจไม่มั่นคง ทำอะไรก็ไม่สำเร็จ เป็นคนที่โง่เขลาเบาปัญญา
	ไม่รู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดเป็นบาป บุญ คุณและโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ คนเช่นนี้จะทำดีหรือชั่วอันใดก็ไม่รู้
	และยังคนมีปัญญาทราวมเป็นคนที่มึใจไม่มั่นคงตั้งมั่นในสิ่งที่ตนต้องทำแล้ว ก็ถือว่าใช้ชีวิตอยู่เพียงหายใจทิ้งไป
	วันๆ เท่านั้น คนที่ใช้ปัญญาพิจารณาดูกิจต่างๆ ว่าอะไรเป็นสิ่งที่ควรทำ อะไรควรเว้น อะไรเป็นกิจธุระที่ต้องรีบ
	ทำ เป็นต้น นี่คือนิגעของปัจจุบัน แต่ในแง่ของประโยชน์ในภายหน้า และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน คน
	มีปัญญาย่อมรู้ถึงประโยชน์เหล่านั้นด้วยการให้ทาน รักษาศีล เจริญสมาธิภาวนา บำเพ็ญปัญญาของตนให้ยิ่งๆ
	ขึ้น และใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท เร่งสร้างคุณความดีสั่งสมบารมีของตนตามหลักไตรสิกขา ท่านจึงกล่าวว่า
	คนมีปัญญาแม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ยังดีกว่ามีชีวิตตั้งร้อยปี แต่ไม่ยอมทำอะไรเลยเป็นผู้โง่เขลา มึใจ
	ประกอบด้วยอวิชชา ไม่รู้แจ้งเห็นจริงตามสภาวะความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ไม่รู้ในหลักของชีวิตว่าเป็นตามหลักของ
	ไตรลักษณ์ คือ หลงเข้าใจว่า ชีวิต และสรรพสิ่งทั้งปวง เป็นของเที่ยง ความเป็นอยู่อย่างจริงจังยั่งยืน ทำให้ไม่
	สามารถเข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้มีความยึดถือในเรื่องของตัวตน หลงยึดมั่นในชีวิตและสิ่งทั้ง
	ปวงว่าเป็นของเรา เมื่อสิ่งทั้งหลายเหล่านั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพไปไม่เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ จึงทำ
	ให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจ ไม่สามารถยอมรับถึงสิ่งที่เกิดขึ้นได้อีกประการหนึ่ง คนโง่เขลา นั้น มีลักษณะ
	ประมาทในการทำดี มีแต่ประกอบกรรมที่ยังตนและคนอื่นให้เดือดร้อน ต่างจากคนที่มีปัญญาดิเอาตัวรอดได้